

Instytut Pamięci Narodowej - Katowice

<https://katowice.ipn.gov.pl/pl3/aktualnosci/171887,Uroczystosc-oznaczenia-grobow-powstancow-slaskich-sp-Leona-Pajaczka-oraz-sp-kpr-Franciszka-Krakowczyka-znakiem-pamieci-„Tobie-Polsko”-Rybnik,20-pazdziernika-2022>
07.05.2024, 00:04

Uroczystość oznaczenia grobów powstańców śląskich śp. Leona Pajączka oraz śp. kpr. Franciszka Krakowczyka znakiem pamięci „Tobie Polsko” - Rybnik, 20 października 2022

20 października 2022 r. na cmentarzu parafialnym pw. Matki Boskiej Bolesnej w Rybniku przy ul. Rudzkiej odbyła się uroczystość oznaczenia grobów powstańców śląskich śp. Leona Pajączka oraz śp. kpr. Franciszka Krakowczyka znakiem pamięci „Tobie Polsko”. Wydarzenie zostało zorganizowane przez Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN w Katowicach we współpracy z Urzędem Miasta Rybnik. W uroczystości wzięli udział: rodziny powstańców śląskich, Jan Kwaśniewicz - naczelnik Oddziałowego Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Katowicach, ks. Marek Noras proboszcz Parafii pw. Matki Boskiej Bolesnej w Rybniku, Janusz Koper - zastępca Prezydenta Miasta Rybnik, dr Bogdan Kloch - zastępca Dyrektora Muzeum w Rybniku oraz harcerze z Hufca ZHP w Rybniku.

Instytut Pamięci Narodowej reprezentował Jan Kwaśniewicz naczelnik OBUWiM w Katowicach, który poprowadził uroczystość. Po przywitaniu gości przybliżył zgromadzonym genezę akcji „Powstańcy to wiara, nadzieja i cud! Ocalmy groby powstańców śląskich od zapomnienia” oraz symbolikę znaku pamięci „Tobie Polsko”. W pierwszej części uroczystości życiorys Leona Pajączka przybliżyła zgromadzonym gościom Danuta Mikoda - pracownik OBUWiM w Katowicach. Następnie Jan Kwaśniewicz oraz Józefa Miszczyk - wnuczka powstańca - dokonali oznaczenia grobu weterana, a zgromadzeni goście złożyli kwiaty. Później głos zabrała Józefa Miszczyk, która opowiedziała o losach swojej rodziny oraz podziękowała za sfinansowanie remontu grobu Leona Pajączka przez Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN w Katowicach.

W dalszej części uroczystości zebrani goście przeszli na grób kolejnego weterana,

Franciszka Krakowczyka. Jan Kwaśniewicz przybliżył nowo przybyłym gościom ideę uroczystości, a Danuta Mikoda wskazała fakty z życia Franciszka Krakowczyka, które pozwoliły ująć jego mogiłę w ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski. Następnie Naczelnik OBUWiM w Katowicach dokonał oznaczenia mogiły powstańca śląskiego znakiem pamięci „Tobie Polsko”. Nie zabrakło także modlitwy, którą poprowadził ks. Marek Noras. Na zakończenie głos zabrał Janusz Koper oraz rodzina Franciszka Krakowczyka.

Grób Leona Pajączka po remoncie.

Leon Pajączek (s. Waleriana i Elżbiety z d. Nieszporek) urodził się 28 maja 1897 r. w Dziergowicach. Był mężem Marii, siostry Alfonsa Zgrzebnioka. W 1916 r. został wcielony do wojska niemieckiego i oddelegowany na front francuski. Podczas toczonych walk był dwukrotnie ranny. Od 19 lutego 1919 r. do 1 września 1921 r. należał do Polskiej Organizacji Wojskowej Górnego Śląska. Brała czynny udział w trzech powstaniach śląskich. Podczas I powstania walczył na terenie powiatu kozielskiego, a następnie w rejonie Goczałkowic. W czasie II powstania walczył w okolicach Dziergowic. Natomiast w okresie ostatniego powstania należał do brygady łączności pułku zabrskiego. Został odznaczony Krzyżem Niepodległości oraz Śląskim Krzyżem Wolności i Zasługi za udział w powstaniach. W latach 1914-1942 pracował na kolei, jako kierownik pociągu. Zginął 17 maja 1942 r. w Niedobczycach w wyniku nieszczęśliwego wypadku podczas pełnienia obowiązków służbowych.

Kpr. Franciszek Józef Krakowczyk (s. Jana i Marianny z d. Dembowa) urodził się 3 października 1899 r. w Essen-Borbeck. W latach 1906-1914 uczył się w niemieckiej szkole powszechnej, a następnie w latach 1914-1921 pracował w kopalni Rymer w Niedobczycach. Od 15 maja 1917 r. służył w armii niemieckiej w 23 pułku piechoty. Następnie wstąpił 1 lutego 1919 r. do Polskiej Organizacji Wojskowej Górnego Śląska, przysięgę złożył przed Józefem Michalskim. W latach 1919-1921 brał udział w trzech powstaniach śląskich oraz uczestniczył w akcji plebiscytowej. Podczas I powstania walczył na terenie Pszowa - w oddziale dowodzonym przez Franciszka Piwałka - brał wówczas udział w rozbrajaniu Grenzschtzu. Następnie w trakcie II powstania uczestniczył w zdobyciu Wodzisławia Śląskiego. Natomiast w III powstaniu pełnił rolę dowódcy oddziału karabinów maszynowych w 8 kompanii 3 batalionu 14 wodzisławskiego pułku piechoty. Walczył wówczas na odcinku Buków - Odra - Olza. 23 maja 1921 r. brał udział w obronie wsi Odra. Jego oddział był odpowiedzialny za wysadzenie mostu na rzece Odrze w Olzie, co

miało zatrzymać wojsko niemieckie. Następnie pod koniec powstania brał udział w pracach Polskiej Komisji Likwidacyjnej. W okresie plebiscytowym był kurierem w Polskim Komisariacie Plebiscytowym, jak również był zaangażowany w działalność Towarzystwa Śpiewaczego „Moniuszko” w Czyżowicach. W 1922 r. wstąpił do Związku Powstańców Śląskich (nr legitymacji 09074). W latach 1930-1939 należał do Związku Podoficerów Rezerwy RP. W 1939 r. brał udział w wojnie obronnej, był wówczas zaseregowany w baonie Cyklistów Śląskiej Straży Granicznej. W czasie II wojny światowej działał w konspiracji. Był dwukrotnie aresztowany przez Gestapo (1940 r. i 1942 r.). W 1945 r. brał udział w wyzwoleniu Wodzisławia Śląskiego spod okupacji niemieckiej. W tym samym roku wstąpił do Związku Bojowników o Wolność i Demokrację oraz do Związku Weteranów Powstań Śląskich, gdzie pełnił funkcję sekretarza. W latach 1946-1949 był członkiem Rady Miasta Rybnik. Został odznaczony Medalem Niepodległości (1931 r.), Gwiazdą Górnośląska (1931 r.), Krzyżem na Śląskiej Wstędze Waleczności i Zasługi (1928 r.), Brązowym Krzyżem Zasługi (1935 r. i 1939 r.), Srebrnym Krzyżem Zasługi (1946 r.), Śląskim Krzyżem Powstańczym (1949 r.) oraz Odznaką Grunwaldzką (1960 r.). Zmarł 1 maja 1965 r.

Opr.: D. Mikoda

Remont grobu Leona Pajączka został sfinansowany przez Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN w Katowicach.

Akcja oznaczania grobów znakiem pamięci opracowanym przez Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN w Katowicach rozpoczęła się 5 lipca 2021 r w dzień setnej rocznicy zakończenia III powstania śląskiego. Znak pamięci „Tobie Polsko” ma formę proporczyka o rozmiarach ok. 20 x 8 cm wykonanego z porcelany nagrobnej. Umieszczono na nim inwokację „Tobie Polsko”, pod którą znajduje się wizerunek orła otoczonego datami powstań, a poniżej napisy „Grób Powstańca Śląskiego” i „Instytut Pamięci Narodowej”. Proporzec jest wzorowany na sztandarze powstańczym „Tobie Polsko”, który wykonano na początku 1920 r. w pracowni przy redakcji „Katolika” w Bytomiu i który obecnie znajduje się w zbiorach Muzeum Czynu Powstańczego w Górze Św. Anny. Muzeum posiada także fotografię z uroczystości upamiętniającej uchwalenie Konstytucji 3 Maja, która przedstawia pochód mieszkańców wsi Osiek (pow. strzelecki, woj. opolskie) z tymże sztandarem niesionym przez A. Szulca do Rozmierzy. Uroczystości te obchodzono na całym Górnym Śląsku w niedzielę 2 maja 1920 r. i były to pierwsze legalne obchody tej rocznicy na tym terenie. Dzięki postanowieniom artykułu 88 Traktatu Wersalskiego o przeprowadzeniu plebiscytu, dla zapewnienia jego bezstronności, w lutym 1920 r. obszar plebiscytowy wyłączono z państwa niemieckiego i poddano kontroli wojsk alianckich, a pełnię władzy przejęła na nim Międzysojusznicza Komisja Rządząca i Plebiscytowa Górnego Śląska z gen. Henri Le Rondem na czele. Umożliwiło to Polakom legalne demonstrowanie swoich dążeń i używanie symboli narodowych.

Znak pamięci Tobie
Polsko